

staatsbosbeheer

Beeld: Marco van de Burgwal, Staatsbosbeheer

Vraag naar plantmateriaal vanuit de Bossenstrategie

Bossenstrategie

In de landelijke [Bossenstrategie](#) (2020) zijn stevige ambities verwoord om het Nederlandse bosareaal uit te breiden, bestaande bossen te revitaliseren, landschapselementen uit te breiden en agroforestry en voedselbossen te stimuleren. In het rapport [Planten voor de Toekomst](#) (2021) is becijferd dat voor de volledige realisering van deze ambities circa 161 miljoen stuks plantmateriaal (bomen en struiken) nodig zijn. Dit was een globale inschatting in een periode dat de uitvoering nog grotendeels in de startblokken stond.

Inmiddels is de landelijke Bossenstrategie uitgewerkt in provinciale Bossenstrategieën en zijn er concrete subsidie-regelingen en andere instrumentaria beschikbaar voor de realisatie. Er zijn inmiddels ook al heel wat bomen en struiken geplant. De ambities voor aanplant van meer bos en bomen zijn hoog. De vraag naar plantmateriaal van

Beeld: Marco van de Burgwal, Staatsbosbeheer

Beeld: Marco van de Burgwal, Staatsbosbeheer

Oogst van zaden van de esdoorn in een zaadgaard

de juiste soorten en genetische herkomsten is groot en neemt toe. Een tijdige planning en investeringen in de hele keten, van zaadleveranciers tot kwekers, zijn nodig om in de toekomst voldoende plantmateriaal te kunnen garanderen. Dit vergt inzicht in de benodigde aantallen bomen en struiken op korte en (middel)lange termijn.

Methode voor een meerjarenprognose

Op verzoek van het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) hebben Staatsbosbeheer en de Bosgroepen een eerste inschatting gemaakt van de toekomstige vraag naar plantmateriaal vanuit de Bossenstrategie. Op basis van deze inschatting zijn prognoses te maken voor de benodigde oogst van zaden en stekken op oogstlocaties uit de [Rassenlijst Bomen](#). Ook dient deze inschatting als input voor het overleg tussen de Convenantpartners BOHeZa, Treeport Zundert, LTO

Cultuurgroep Bos & Haagplantsoen en Staatsbosbeheer in het kader van de [Samenwerkingsovereenkomst hoogwaardig zaad & bosplantsoen](#).

Hierbij is in kaart gebracht:

1. Hoeveel areaal reeds is gerealiseerd;
2. Wat de concrete planning is voor te realiseren arealen op korte termijn (komende 3 jaar);
3. Wat de resterende ambities zijn voor de lange termijn, waarvoor (groten)deels nog financiering of concrete locaties voor worden gezocht.

De arealen zijn vertaald naar plantaantallen, boom- en struiksoorten en herkomsten. De inschatting is gemaakt door experts met praktijkervaring met bosuitbreiding, bosrevitalisering, landschapselementen, agroforestry en voedselbos. Hierbij is rekening gehouden met het feit

Tabel 1. *Inschatting benodigde aantallen plantmateriaal voor de Bossenstrategie voor het reeds gerealiseerde areaal, het areaal dat op korte termijn (3 jaar) wordt gerealiseerd en de ambitie op de (middel)lange termijn. Let op: dit zijn de totale aantallen die nodig zijn.*

Categorie Bossenstrategie	Aantallen plantmateriaal gerealiseerd areaal		Aantallen plantmateriaal korte termijn (3 jaar)		Aantallen plantmateriaal (middel)lange termijn	
	Min (stuks)	Max (stuks)	Min (stuks)	Max (stuks)	Min (stuks)	Max (stuks)
Bosuitbreiding	4.123.000	4.515.000	2.219.000	3.183.000	39.038.000	57.396.000
Bosrevitalisering	1.360.000	1.494.000	1.018.000	2.035.000	24.378.000	33.675.000
Landschapselementen	1.913.000	2.847.000	1.027.000	2.053.000	36.959.000	50.772.000
Agroforestry	842.000	1.082.000	797.000	1.518.000	14.461.000	17.107.000
Voedselbos	105.000	131.000	26.000	52.000	270.000	296.000
Bomen in steden en dorpen	83.000	101.000	51.000	88.000	1.151.000	1.592.000
Totaal	8.426.000	10.170.000	5.138.000	8.929.000	116.257.000	160.838.000

Beeld: Marco van de Burgwal, Staatsbosbeheer

Zaden van de zoete kers

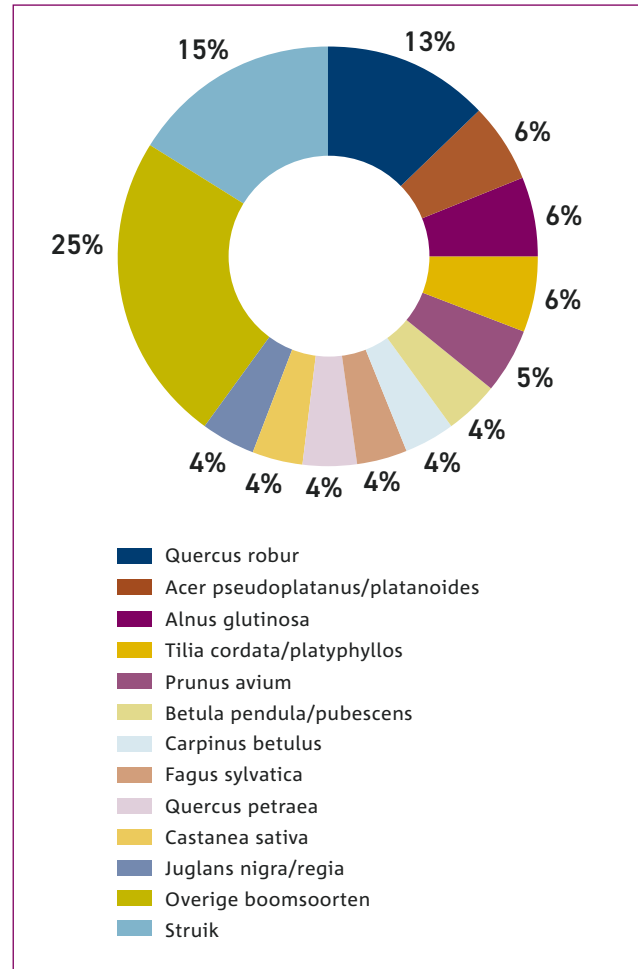
dat voor een deel van de arealen gebruik wordt gemaakt van natuurlijke verjonging, waarvoor dus geen aanplant nodig is. Ook is er rekening gehouden met de verschillende doelen van aanplant (biodiversiteit, recreatie, houtproductie, voedselproductie etc) en de verschillen in groeiplaatsen die in Nederland voorkomen.

Benodigde aantallen

Tabel 1 geeft een overzicht van de inschatting van de benodigde aantallen te planten bomen en struiken. Voor de totale ambitie zijn 130 tot 180¹ miljoen stuks plantmateriaal nodig. Daarvan is naar schatting 6% al gerealiseerd en 5% op korte termijn (3 jaar) nodig. Het resterende percentage is nodig voor de ambities op de (middel) lange termijn. Die aantallen op de (middel) lange termijn moeten met de nodige voorzichtigheid worden bekeken. Omdat onder meer nog niet alle provincies de ambities op de lange termijn volledig hebben geconcretiseerd, is er een ruime bandbreedte. Ook zijn de financiering en de locaties nog niet van alle ambities duidelijk.

Bosuitbreiding is op korte termijn met 35-45% van de plantaantallen het belangrijkste afzetkanaal van het plantmateriaal. Ook bosrevitalisering en uitbreiding van landschapselementen zijn op korte termijn beide goed voor 20-25% van de totale vraag naar plantmateriaal. Op de (middel) lange termijn vertegenwoordigen deze drie categorieën samen bijna 90% van de vraag naar plantmateriaal.

¹ Het maximumgetal van 180 miljoen stuks ligt hoger dan de oorspronkelijke inschatting van 161 miljoen stuks uit 'Planten voor de toekomst'. Dit komt onder meer doordat er nu aanzienlijk hogere hectares bosrevitalisering en agroforestry zijn voorzien dan aanvankelijk was ingeschat.

Soorten

De benodigde aantallen plantmateriaal bestaan naar verwachting voor 85% uit boomsoorten en voor 15% uit struiksoorten. De bovenstaande figuur geeft de belangrijkste boomsoorten weer die naar verwachting worden geplant. De gewone esdoorn en de Noorse esdoorn zijn in dit overzicht samengenomen, maar in de praktijk zal er veel meer vraag zijn naar de gewone esdoorn. Het aantal aan te planten naaldboomsoorten is naar verwachting beperkt. Naaldbomen worden alleen aangeplant bij bosuitbreiding en bosrevitalisering. Bij bosuitbreiding op voormalige landbouwgronden zal het aandeel naaldbomen beperkt zijn, omdat deze soorten op voormalige (bemeste) landbouwgronden een verhoogd risico op wortelrot en slingergroei hebben.

De overige boom- en struiksoorten bestaan uit een breed palet aan inheemse en ingeburgerde soorten. Ook wordt er naar verwachting een beperkt aandeel voor Nederland nieuwe soorten aangeplant in het kader van onder meer bosrevitalisering (klimaatlimme soorten) of voedselbossen.

De struiksoorten bestaan vooral uit: *Corylus avellana*, *Crataegus monogyna*, *Acer campestre*, *Viburnum opulus*, *Prunus padus*, *Frangula alnus*, *Euonymus europaeus*, *Prunus spinosa* en *Salix spp*

Herkomsten

Het merendeel van de herkomsten is naar verwachting afkomstig van de Nederlandse Rassenlijst Bomen. Dit verdient ook aanbeveling omdat deze zijn geselecteerd op goede prestaties onder Nederlandse omstandigheden.

Het type herkomst dat wordt geplant, hangt af van het type beplanting en de doelen van de aanplant. Voor bosuitbreiding en bosrevitalisering geldt dat van de inheemse boomsoorten naar schatting voor de helft uit autochtone herkomsten bestaat en voor de helft uit bosbouwkundige herkomsten. Alle overige boomsoorten hebben grotendeels bosbouwkundige herkomsten. Een aantal nieuwe (klimaatlimme) soorten zullen geen Nederlandse bosbouwkundige herkomst hebben. De struiksoorten hebben naar verwachting zoveel moge-

Staatsbosbeheer
Directie Kennis & Expertise
Postbus 2, 3800 AA Amersfoort
staatsbosbeheer.nl

lijk een autochtone herkomst. Voor landschapselementen geldt dat bij de inheemse soorten het merendeel een autochtone herkomst zal hebben. Bij de overige boomsoorten zullen met name bosbouwkundige herkomsten gevraagd worden.

Voor agroforestry en voedselbossen geldt dat de aanplant zal bestaan uit herkomsten van de Rassenlijst Bomen, herkomsten uit de fruit- of notenteelt en overige herkomsten (met name bij de voor Nederland nieuwe soorten).

Beeld: Marijke Kodden

Zaadoogst in de Genenbank

Beeld: Marco van de Burgwal, Staatsbosbeheer

Colofon

Auteurs: Martijn Boosten, Staatsbosbeheer
Mirjam Broekmeijer, Unie van Bosgroepen
Uitgever: Staatsbosbeheer
Opdrachtgever: Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur
Versie: November 2024

Disclaimer

Deze factsheet is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid tot stand gekomen. Er bestaat echter altijd de mogelijkheid dat informatie in deze publicatie, al dan niet na verloop van tijd, niet (meer) juist blijkt te zijn. Daarom wordt iedere aansprakelijkheid voor de gevolgen van het gebruik van deze informatie uitgesloten en kunnen aan deze publicatie geen rechten worden ontleend.